

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl. za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijaške velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristopne petit-vrate 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši št. 3 „gledališka stolba“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Novo ministerstvo v Srbiji.

V Belgradu se je ministerstvo izpremenilo. Gotovo je, da vsled pritiska Avstro-Ogerske, ki terjala od Srbije ugodno trgovinsko pogodbo, kakeršne dozdanji predsednik srbskega ministerstva, Ristić, nij hotel dovoliti, nego je rajši odstopil. Češkemu listu se iz Belgrada piše, da je avstro-ogerska vlada rekla zadnje dni, da z vsacim drugim srbskim ministrom hoče dogovarjati se, samo z Ristićem ne več. Torej pritisk. Gotovo da je srbski knez nerad odpustil moža od vlade, pod katerega vladanjem si je Srbija svojo neodvisnost priborila in se za znaten del ozemlja pomnožila. Ristić je srbski Cavour. Dasi vsled svoje strogosti v notranjem vladanju Srbije mnogim nepriljubljena oseba, vendar je vsled svoje energije in duhovitosti mož, kateri bode imel častno mesto v zgodovini Srbstva. Zarad tega smo pa tudi preverjeni, da je odstopil samo za zdaj, da svoje domovine v kak nevaren konflikt s sosednjo mogočnejšo državo ne spravi. A kadar ga bode zopet treba, prikaže se gotovo zopet prvi na srbskem pozorišču.

Namesto Ristića je vstopil Piroččanac, mož, ki se nagiblje nekoliko na konservativno stran, kateri pa valjda tudi ne bode magjarskim uplivom pristopen. Za finance je vstopil Mijatović, ki je zadnji čas v Londonu živel. Notranje ministerstvo prevzame Garašanin, jeden vodij konservativcev, drugi trije, general Lešjanin (vojska), Novaković (nauk) in Gudović (stavbe), mogli bi pod vsako vlado služiti.

Bodo li vsled tega uspeha, ki ga je imel pritisk avstro-ogerske vlade na Srbijo, naše oficijozne novine nehale le psovati in zabav-

ljati na Srbijo? Teško. Pri nas je to uže preveč v sistemo zašlo, da se zunaj in znotraj monarhije na vse Slovane oficijozno le psuje. Potem se pa govori o moralnem uplivu, katerega mora monarhija na balkanske narode imeti! Avstro-ogerska monarhija, katera bode hotela še na dalje svoje lastne Slované narodno tlačiti, ne more nikoli simpatij imeti v slovanskih državah ob Balkanu. Taka Avstrija more povsod pri slovanskih malih sosedih bojazen buditi, ne ljubezni, niti ne spoštovanja. Le svojim Slovanom pravična, v notranjem ravnopravno urejena naša monarhija more imeti iskren in opravičen upliv na Srbijo in na druge jugoslovanske narode.

Kdaj bode bolje z našim šolstvom?

[Izv. dop.]

Koliko let se uže mi Slovenci potegujemo za slovenske ljudske šole, za slovenska učiteljska, za slovenske srednje učilnice! In koliko smo dosegli? Skoro čisto nič ne! O srednjih šolah niti govoriti nečemo. Učiteljska bi človek mislil, so vsaj nekoliko slovenska. Kaj še! Na graškem ženskem učiteljski, kjer se odgojujejo tudi učiteljice za slovenski štajer, je nemščina učni jezik; v Mariboru, kjer se izobražujejo največ slovenski učiteljski pripravniki, je tudi nemščina učni jezik, in slovenščina kot predmet je v rokah najslabšega učitelja na zavodu. V Celovcu, kjer se izobražujejo učitelji in učiteljice tudi za slovenski del Koroške, se za slovenščino tako malo zmenijo, da so ta predmet izročili učitelju, kateri niti sam dobro slovenščine ne zna. V Ljubljani, kjer na učiteljskih delujejo nekateri ljuti sovražniki slovenščine (Linhart, Sima), in razni

mlačneži in malo sposobnjaki, so vsem razmere itak uže dobro znane, in tu vsak dobro vé, kako je skupnemu učitelstvu dobro napredovanje pripravnikom v slovenščini le deveta briga, kar je se ve da razumljivo, kajti učni jezik je nemški. — A človek bi mislil, da se vse vsaj v Gorici na ženskem učiteljski in v Kopru na moškem učiteljski na slovenski jezik več ozira. Mogoče, a kar sem te dni v javnosti opazil, zelo me je osupnilo. Čital sem uže mnogokrat, da so na omenjenih zavodih 3 tečaji narodni, in še le zadnji je nemški. Akoravno bi moral zlasti ta sedaj po večini naroden biti, ker je namenjen največ za praktične poskuse z učenci, vendar je bil vsak domoljub vesel, da se vsaj v prvih 3 letih vsi (!) ali večina (?) predmetov v slovenščini predava. Ko pa te dni goriški učiteljski list „Šola“ v roke dobim, berem ondi prašanja, katera so imeli primorski kandidati in kandidatkinje v Kopru in Gorici izdelovati koncem 4. letnika pri zrelostnej preiskuñji. Vsa ta vprašanja bila so nemška! No mislim si, to je torej hvaljena enakopravnost na Primorskem! To morajo biti primorski pripravniki bistre glave, ki so se tri leta večino predmetov v slovenščini vadili, a naposled pa znajo preskušnje le v nemškem jeziku delati. Sicer pa naj domoljubi slovenski ne mislijo, da se samo na Koroškem, Štajerskem in Kranjskem nemščina ljudskim šolam priporočuje. Tudi v mnogo goriških ljudskih šolah je bila kot prostovoljni predmet uvedena, tudi na Goriškem tratijo ljudski učitelji dragi čas z nepotrebno nemščino. — Nij jim toliko zameriti, plače so pičle, dragina velika, a vlada plača nekaj remuneracije za par uric na teden, v katerih učitelj kacih

Listek.

Tonček in Jožek.

(Črtice iz dijaškega življenja; spisal Spectabilis.)

Druga serija.

Ko je odhajal vikar g. Fr. Ogradi iz Celja v Maribor, sta šla k njemu slovó jemat Tonček in Jožek in sta dobila vsak en goldinar; tudi je imel gospod vikar en cilinder, ki je bil sicer starovečen ali še dobro ohranjen, in tistega je hotel pokloniti enemu ali drugemu, Tončku ali Jožku, rekši, da bo še dober cilinder za kakšen pogreb.

Tonček je poskočil za cilindrom, ali ga je Jožek prestigel, in imel je klobuk uže na glavi Jožek, predno je Tonček, ki je bil bolj počasen, to opazil, tako da se je čisto zastonj pripognil Tonček za cilindrom.

Sledečo nedeljo popoldne vidi opat Vođušek, kako Jožek s cilindrom na glavi veli-

čanstveno stopa izpod opatijskih vrat in vpraša Tončka:

„Ti, Tonček, kdo je pa dal Jožku tako grd cilindrski klobuk?“

„Od gospoda vikara ga je dobil, da ga bo imel, če bo kakšen pogreb.“

„Kaj je kakšen pogreb denes? jaz bi vendar tudi moral vedeti za pogreb, če bi imeli katerega.“

Tonček ne odgovori nič, ampak pospravlja posodje na stolu, ker je on bil tedničar tisto nedeljo.

„Ti Tonček, ali bi ti tudi rad nosil cilinder?“ vpraša opat čez en čas.

„Se ve, da bi ga rad imel, ker si ga moram vselej izposoditi, kedar mi ga treba pri pogrebu,“ odgovori žalostno Tonček.

„No, ker si priden ti Tonček, ti ga bom pa jaz dal,“ reče opat in prinese Tončku cilinder najnovejše mode s škatljo vred.

Tonček je bil čisto srečen pa je nastavljal v sobi svoj cilinder tako, da ga je moral

Jožek precej opaziti. — Ko je Jožek domov prišel, je zares precej opazil nov cilinder na Tončkovej postelji in je vprašal, od kod mu tako lep cilinder.

Ko je zvedel Jožek, kako je Tonček prišel do novega cilindra, je najprej obžaloval, kaj nij prepustil Tončku vikarjev staroverski cilinder, zatim je pa napravil ponudbo Tončku, da bosta menjala s cilindri, kar pa se ve da nij šlo.

Ko pride četrtek, in ko sedita Tonček in Jožek v svojej sobi, ter pišeta šolske zadače latinske in grške, stopi v sobo opat v navadnem nizkem klobuku in reče:

„Pokaži no, ti Jožek, svoj cilinder, bom videl, kako ti stoji.“

Gre Jožek in posadi vikarjev tulec na svojo glavo.

„Zdaj pa še ti, Tonček, pokrij svoj cilinder.“

Ko sta oba, Tonček in Jožek imela vsak svoj cilinder na glavi, reče opat:

5—15 kmetskih dečkov uči blažene nemške čerke. O mili vladni možje, kdaj boste sprevideli, da je denar za take namene zavržen!? O ke-daj ga boste na boljši način uporabljali, ali ga vsaj pustili kmetu, kateri ga je krvavo pri davkih plačati moral!?

„Da bi imeli narodne značajne učitelje,“ tako čujemo sem ter tje zdihovati poštenega domoljuba. Res je, takih učiteljev nam treba, in nij se potem bati ponemčevanja od strani ljudske šole. Temu zdihljaju bi jaz pristavil družega: „Da bi ne imeli uže toliko učiteljic.“ To žensko učiteljstvo, katerega se je uže toliko naselilo po Slovenskem, zadostuje v redkih slučajih težavnej nalogi svojega poklica. Poleg tega pa nema nikakoršnega narodnega prepričanja, ne govori niti pravilne slovenščine niti se potruditi neče, da bi jo govorila. Največ je še teh krasotic, ki so nemškute predrzne, ki zabavljajo svojim slovenskim sodrugom in delajo v ženskih krogih le za zveličavni nemški jezik. Slovenci moremo torej le veseli biti, da se bodo ženska učiteljšča kmalu zatvorila.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V Ljubljani 3. novembra.

Ustavoverci se zmirom bahajo se svojo složnostjo in jedinstvo. Ali ravno zdaj spet morajo njihove novine konstatovati, da se ustavoverni udje avstrijske delegacije obeh zbornic, gospodske in poslanske, niso mogli zložiti, kako bodo glasovali v vprašanji bud-getnih terjatev vojnega ministra, ker so, kakor smo uže povedali, udje gospodske zbornice do-govorjeni za dovolitev vsega, a ustavoverci bi radi brisali vsaj terjatve za zidanje nekaterih tverdnjav.

Dunajska „Montags-Revue“ prinaša zdaj tudi govor ustavovernega poslanca **Zschoka**, ki pové, kakó je nemška ustavoverna stranka „složna“. Zschok pravi, da bi slabo bilo za avstrijsko prebivalstvo, ko bi kak Plener postal minister; priznal je, da trditev, da je „ustavoverna“ stranka složna, nij resnična; ustavoverna stranka néma nič več kredita v ljudstvu; li-beralizem je v nevarnosti najbolj od same liberalne ustavoverne stranke; avstrijsko-nemško-liberalni parteitag imenuje Zschok neuspešno demonstracijo in da se mora ljudstvo od zdanjih „ustavovernih“ vodij, ki le fraze mla-tijo, proč obrniti in spoznati, da oni mu dobro hoče, ki graja ter resnico govori. — Tako je govoril liberalen Nemec.

Poljski poslanec grof Dzieduszycki je dajal te dni poročilo o svojem delovanji svojim volilcem. Dejal je, da je zveza mej ustavoverci

in Poljaki nemogoča, da noben prijatelj Avstrije ne more želeti, da bi Nemci sami Avstrijo vladali. Poljaki da so mogli do vladanja priti samo v zvezi z desno stranko; dalje je odločno naglašal administrativno in deželno avtonomijo, ter je hvalil politično modrost Groholskega in njega zasluge pri avtonomistiškej stranki.

O **Avstriji** pišejo angleške „Daily News“, kakor smo uže omenili, tako-le nelaskavo: „Baron Haymerle mora najprej avstrijski koncert vzdržati, predno da se bavi z avstrijskim poslanjem v evropskem koncertu. Mi nismo nikoli verjeli misli, da bi Avstrija mogla biti temeljni kamen velike konstrukcije evropske politike in smo smatrali to idejo zmirom za domišljijo. Naj se Gladstonova vlada odloči tako ali tako, sklepov njenih nikakor ne bode vodilo prepričanje, da bi Avstrija se svojim uplvom vodila stvari evropskega kontinenta. Globoka vera v upliv Avstrije uže dolgo časa nij družega, nego babjeverstvo, a tudi to se je zdaj prenehalo.“ Da Avstrija tako kredit izgublja v drugozemstvu, kdo je kriv, če ne prejšnje nje vlade, ki niso znale notranje nje kreposti vzvišiti.

Vnanje države.

Mej Rizo pašo in Albanci je prišlo pred-čveranjem do nekacega boja pred **Ulcinjem**. Riza paša je hotel se svojimi vojaki prodreti v Ulcinj, a Albanci mu tega nij o pustili — „da bi se pa kri ne prelivala, zato je Riza paša odmaknil se v Frašaj.“

Knez **črnogorski** odpotuje baje črez zimo v Italijo s celo svojo rodbino. To bi kazalo, da se v Cetinji upa mirne rešitve Ulcinjskega vprašanja.

O razmerah v **Grški** se piše v „Augsburger Allg.“, da grški narod želi vojske in da je sprevidel, da se bolja bodočnost more doseči le z žrtvami in energijo.

Iz **Rima** javlja „Aurora“, da je mej Rusijo in Vatikanom v najnovšem času podpisan bil važen dogovor glede verskih vprašanj. Uže več let pretrgano občenje mej rusko vlado in papežvo kurijo se je na ta način zopet začelo.

Iz **Pariza** javlja telegram 2. nov., da je papež pisal kardinalu Guibertu čestitko, da škofje branijo duhovenske bratovščine. Papež obžaluje, da niso vodje vlade sprejeli izjavo, katero jim je vlada sama ponujala; papež pravi, da mora protestirati in varovati pravice cerkvene; on upa podpore od škofov, pomoči božje in sloge mej krščanskim ljudstvom ter škofi.

Pri nedeljskem glasovanji v **Švajci** je bila revizija zvezne ustave zavržena (ne sprejeta kakor smo včeraj napak zapisali bili.)

V **Milan** je prišel **Garibaldi** ter je bil navdušeno sprejet; tja so dospeli tudi iz Pa-riza francoski radikalci Rochefort, Blanqui, Pain in Assy.

Angležem preti nesreča zopet v **Afriki**. Iz Capetowna se namreč uradno poroča, da so se združili rodovi Basuto in Pondo ter raz-netili upor zoper angleško vlado; ta je poslala 500 vojakov in 3500 naseljencev zoper nje. Zoper vlado se je uprl baje tudi Tembu rod.

Dopisi.

Iz **ptujskega okraja** 29. oktobra.

[Izv. dop.] Uže ime pedagog znači, da človek prilativši si ovi pridavek, nij kak navaden prostak, da ne živi samo za se, ter ne misli samo od denes do jutri. Človek z omenjenim prilastkom ne pozna strastnih strankarij, bodi si na političnem, verskem ali narodnem ob-zorji. Značajan pedagog tudi nij trstika ma-jajoča se po vetru, nego vsestransko in teme-ljito naobražen in takšen tudi mora biti, — samostalnež v vsakem obziru, ne brigaje se za strankarsko tu in tam morebiti lastnemu narodu — škodljivo delovanje ali postopanje svojih predpostavljanih. Pameten pedagog opira se na nabrane nauke, obnaša se, kako mu nje-gova vzvišena naobraženost, vedra pamet in za svoj narod čuteče srce velevala. Detovod v pravem smislu besede ima blagor sedanjega in bodočega narodovega stališča v svojem srcu ter neposredno in posredno deluje, da se stanje naroda, kateremu pripada, potem stanje drugih narodov in vseh državljanov zboljšuje in popravlja. Okleniti se mora popolnoma zve-ličalnih Kristovih načel ter po njih oblaživati staro in mlado. Po svojej marljivosti, po svo-jem neutrudnem delovanji in učenji in ne-omahljivej značajnosti mora z vsemi mogočnimi sredstvi pri vsakej priliki uplivati na mlado nežno in občutljivo srce nedolžne mladine, da sčasoma najvzvišenejše lastnosti in najblazi-nejše kreposti popolna in stalna last njenega mišljenja, govorjenja in delovanja postanejo. Ljubiti mora svojega bližnjega, kakor samega sebe ter vso ljubav, trud in delavnost darovati narodu, iz katerega je, kateri ga živi in kateremu mora svoje celo delavno življenje posvetiti, da ovaj naroč na ta način po nje-govej neopešanej požrtvovalnosti dospe do pravega blagostanja, do vzvišene značajne na-obraženosti, ter do one samostalne samosvesti, katera mu je po dobrotljivem stvarniku ter po lastnej nadarjenosti na tem svetu odločena. Moralčno je tako rekoč, kakor resen značaj-nik primoran neustrašljivo narodne sve-tinje braniti in veljati mu morajo, kakor lastne. Ogniti se, če se preslabega čuti, dru-

„Zdaj bomo pa šli vsi trije k sv. Miklavžu, bosta pa pozneje opravila posel.“

Spravili so se na pot vsi trije, opat na-prej z nizkim klobukom a za njim Tonček in Jožek s cilindri na glavi mimo župne cerkve napram savinskemu mostu.

„Ljubi moj Tonček, vse ti bom delal po volji, samo mi daj tukaj le mimo gimnazija svoj cilinder, a ti vzemi mojega mej tem na glavo,“ prosi in šepče Jožek na Tončkovo uho.

„Če mi ga boš na mostu nazaj dal, ti ga posodim,“ odgovori Tonček.

Menjata s cilindri na tihem za opatovim hrbtom Tonček in Jožek; — Jožek se lepo odkrije in nakloni pred nekim oknom nasproti gimnazija in potem gresta mirno dalje tri ko-račaje za opatom. Na mostu zahteva Tonček svoj cilinder nazaj, ali mu ga Jožek še nečče dati. Tonček je parkrat poskušal se silo dobiti svoj klobuk nazaj, ali Jožek je vselej odskočil na stran.

Opatu se je sicer dozdevalo, da imata

nekaj mej soboj Tonček in Jožek, ali se nij oziral nazaj, ampak še le pred kipom sv. Miklavža onkraj mosta, kjer je kontroliral Ton-čka in Jožka, da li se bosta odkrila oba pred kipom sv. Miklavža, se je ozrl in videl je, da sta se nenavadno odkrila oba, Tonček in Jožek, ker je vsak svoj cilinder za hrbtom v roki držal, ter si popravljal z drugo roko fri-zuro na glavi.

Ko prispejo do Kopunovega grada, reče Jožek tiho Tončku:

„Jaz ti dam tvoj cilinder, če mi ga zopet posodiš mimo gimnazija, ko bomo šli nazaj.“

Tonček mu vse obljubi in dobi svoj ci-linder nazaj ravno nad Kapunovim gradom.

Tukaj postoji opat in reče: „Bomo se po-činoli malo, potem bo pa šel Tonček sam z menoj k sv. Miklavžu, a ti Jožek boš stopil k prof. Orešku in ga boš povabil h kosilu, tudi boš naročil doma jungfer kuharici, da pripravi za dve osobi več kosila, kakor navadno.“ Šel je Jožek z vikarjevim cilindrom na glavi prof.

Oreška h kosilu vabit, tudi domov je šel, nego ne mimo gimnazija in mimo tistega okna, pred katerim se je malo prej tako elegantno pri-klanjal, ampak daleč okolo po ovinkih je prišel v opatijo in je izročil v kuhinji glas, da je treba denes za oba gospoda več pripraviti, ker pride k obedu profesor Orešek.

Ko je prišel opatov rojstni dan 12. janu-arja, sta v jutro, ko je bilo treba iti v cerkev, oba, Tonček in Jožek stala na pragu opatij-skih vrat v črnej paradi, s cilindri na glavi.

„Kaj je pa to denes za eno znamenje, da sta se oba tako lepo oblekla; kaj bosta oba ministrovala?“

„Se ve da oba, ker je denes vaše milosti rojstni dan.“

To je pa lepo od vaji, to me veseli, zato boste pa oba z menoj kavo pila denes.“

Ko pridejo iz cerkve opat, Tonček in Jožek in se posedejo okolo mize, opat na čelu, Tonček na desnej, Jožek na levi strani, najde opat pismo gratulacijo pod kuvertom. Bil je

gač pa strogo in odločno nasprotovati sovražnikom njegovega materinega jezika, narodovih šeg itd. Kakor za svoj narod, tako posredno konči mora delovati, da vsak narod božje stvari, kakor on, uživa neoskrunjeno svoje božanske in človečanske pravice. — Najzadnja in najhujšobnejša stvar na svetu je samopridnež, tlačitelj in vse hudo želeč svojemu bližnjemu. Nij vreden, da nad njim vzhaja svitlo solnce, da se more videti njegov obraz, kakti jednak drugim značajnikom ter njihovim vedrim licam.

Žalibože je ravno Avstrija v tem nesrečnem položaji, kjer se narodi mejsobno zatirajo, osobito pa prepotrpežljivi slavjanski rod, od vseh drugih prevelike pravice imajočih. Želja protivnikov je, Slavjanstvu odvzeti itak prepričilo mu dane pravice, ter ga spraviti v večni mir in pokoj. Žalostno je, če narodje, stvarjeni za mejsobno delovanje, mir in iskreno ljubav, jeden drugega pokončavajo; žalostno, če po narodu tujec tujca zaničuje in pokončati želi, žalostnejše, če renegat svoj lasten narod zmetuje, — a najžalostnejše, če pedagog, odgojevalec naroda, ter narodov v obče, svoje lastne matere jezik, ter narodove pravice gazi, z nogami tepta, ter kakor besna zver samega sebe, tako rekoč ne samo pokončati želi, nego tudi istinito pokončuje. Največega obžalovanja in najglobkejšega pomilovanja vreden je narod, kateri takšnim izdajicam svojo mladezen, ter narodovo nadejno bodočnost v odgojo izročevati mora. Če je kateri narod v tem obziru obžalovanja vreden, mislim, ka ne bodem lagal, če rečem, narod slovenski najbolj. Kako pritiskan od vseh strani, prepleten in premrežen s tujimi njega tlačitelji ter lastnimi odpadniki, — a najgrjim lastnim odpadnikom, katerih žalibože nij malo, se morajo prištevati nekateri naši pedagogi — vzgajatelji naše mladine.

Ti črni Ptuj in Ormož, staroslavni slavjanski mesti, zakaj krijeti še v svojem črnem obzidji tako gadno svojat, katera še naprej tako strašno žuli in tlačijo žitelja svojega ubozega kmeta slovenskega? Zakaj krijeta v svojem nevarnem zavetji pedagoge — izvzemši jih le male — kateri imajo gaslo, kakor kandidat, katerega so volili, namreč: „die eine nation muss der hammer, die andere der amboss sein“. Ali je to pedagogiška pomisel? Ali si takšna načela stavijo takozvani pedagogiški vodje, ki bi se imeli držati Kristovega načela: mir vam bodi! Ali nij morebiti toliko božan-

ske pravičnosti, ka bi takšne odpadnike, izdajice, gazitelje in tlačitelje svoje lastne majke Slave, katera jih je rodila, dojila, z njimi mučila se in jih sedaj živi, — enkrat pravična in gotova kazen dosegla?

Tiskovna pravda „Slovenskega Naroda“.

(Konec.)

Zagovornik dr. Zarnik pravi, da je denašnja zatožba prvi slučaj te vrste, kar obstoji in se izvršuje tako zvana tiskovna svoboda. Prvikrat se poskuša vtihotapiti skozi to špranjo § 496 v tiskovne pravde, in ogniti se tako porotnikov. Na Dunaji, kjer izhaja nad 500 listov in kjer je domačija tako zvane revolver-žurnalistike, ki ima jedino le namen osebe žaliti, a nobenega pozitivnega programa. Nij bilo ni jednega slučaja, da bi se bilo tožilo zaradi žaljenja časti pri okrajnih sodnih, izognivših se porotnikov. „Pregledal sem komentare Herbsta, Glaserja, Ungerja in Frühwalda, a ne jednega tacega slučaja nij najti. Tedaj se mora reči, da se v Ljubljani prvi poskus napravlja tiskovno postavu zasukniti, in da je to prvi napad na tiskovno svobodo. Urednik Armič akoravno nij te notice prejel vendar je prevzel odgovornost, ker je to vprašanje, ali imajo okrajne sodnije soditi o pregreških, storjenih po časopisih, principijalne važnosti in smo hoteli, da se enkrat končno reši. Zakon v obče, najmanje pa tiskovni zakon, nij se delal tja v en dan, jako čudno bi bilo, da bi bil postavodajalec iz malomarnosti izpustil ravno ta paragraf. Pregrešek po § 496 more storiti le individuum, oseba, nikakor pa ne časnik. Le z ustmi ali z rokami se more pregrešiti po tem paragrafu. Kajti ta paragraf tudi določuje, da se ima kazen postriti, ako se dejanje zgodi na kakem kraju, kjer je ukazano posebno dostojno obnašanje „betragen“. O obnašanji časnika govoriti je pa pač nonsens, kajti ako se govori o časnikih, reče se uže v nemškem „die Haltung“ nikoli pa „das Betragen des Blattes“. Ako urednik reče, da nij članka pisal, ne more biti na podlagi tega paragrafa obsojen. Tiskovna postava l. 1868. smatra le to za prestopke zanemarjenja uredniške dolžnosti, ako nij odgovorni urednik članka bral, v katerem je zločin ali pregrešek storjen, da se tedaj kaznuje zaradi zanemarjenja svoje dolžnosti tudi na izgubo kavicje najmanje 60 gld. in celo v zapor. Po § 496 pa, ako odgovorni urednik reče, da nij članka pisal, mora biti nekriv

spoznan, kajti nikdo se ne sme kaznovati, za dejanje, katero nij storil, in za članke, v katerih se išče le prestopke, tudi nij v postavi določenega zanemarjanja uredniške dolžnosti. Kje je tedaj tu logika? Jeden, ki kaznjivega članka nij bral, se ostro obsodi, drugi pa, ako reče, da ga nij pisal, more biti nekriv spoznan. § 496 govori le o psovkah (Schimpfworte), nikakor pa ne o grdenji (Schmähung), kajti to je pregrešek (Vergehen) in spada pred porotnike. Tudi se ne more smatrati tukaj beseda „morilec“ kot taka psovka, kakor goljuf, tat itd., kajti „Slovenski Narod“ izpelje v dotičnej notici, da sta Suppantisch in Wawreczka, zato, ker sta pisala lažljivo notico v vladnej „Laib. Zeitung“, kriva samomora žandarja Jana. Beseda „morilec“ se tedaj nij vrgla brez uzroka kar tja v en dan, ampak „Slovenski Narod“ je imel uzrok jo rabiti, kajti dokazano je, da je bil žandar Jan vsled notice v „Laib. Zeitung“ tako razžaljen, da se je ustrelil.“ Dr. Zarnik tedaj predlaga, naj se sodnija prijavi v tem slučaju za nekompetentno in naj zavrže razsodbo prve instance. Odgovarjajoč izpeljavam tožnika dr. Schreya, pravi dr. Zarnik, da nij res, da bi g. M. Armič ne trpel denarne zgube ako bi bil zaprt, kajti on nij samo odgovorni redaktor nego tudi faktor in tako bi škodo trpel celi tiskarni zavod, ako ne bi bilo voditelja. Dr. Schrey da je jako krivo citiral dotični pasus notice v „Laib. Zeitung“, ako je rekel, da stoji tam „es scheint“, da so bili kmetje naščuvani. Nego tam stoji: es ist ausser allem Zweifel“ da so bili kmetje naščuvani. Razdraženje je bilo veliko vsled te lažnjive notice v „Laib. Zeitung“ ne le na Kranjskem ampak povsod, kjer Slovenci prebivajo. Prestopkov zagovornik ne najde drugih kakor tistih, ki so v tiskovnej postavi navedeni. Končno predlaga, ako bi se sodnija prijavila za kompetentno, da ne bi kazni prve instance postrovala.

Po kratkej repliki dr. Schreya in po dupliki zagovornika dr. Zarnika proglasi predsednik, da je obravnava sklenena.

Posvetovanje sodniškega senata je trajalo celo uro. Potem predsednik sodnije g. Kapretz naznani razsodbo, da je sodnija prizivničnosti od strani zatoženca zavrgla in da proglasa okrajnega sodnika za kompetentnega razsojati po § 496 tudi prestopke, storjene po časnikih. Krivda izrečena v prvi instanci se potrdi, prizivu zastopnika tožencev dr. Schreya

sonet, katerega je sestavil Tonček, a prepisal Jožek. Početna slova, bilo jih je ravno 14, kolikor jih mora imeti vsak sonet, so bila lepo kaligrafički napisana in so zadržavala inicijale: „Matiji Voduseku“.

Ko pride opat, čitajoč sonet, do zadnje vrste tretje strofe, katera je glasila:

„Še lepših dnij vam solnce zdaj naj sije“

so ga obile solze in rekel je: „Moj dragi Tonček in moj dragi Jožek, vama bo pač še lepših dnij solnce sijalo, meni ne več“.

Črez en čas vpraša opat Tončka:

„Kaj bi pa ti Tonček najrajši dobil od mene za ta sonet?“

„Jaz bi najrajši kakšno knjigo dobil“.

„Kaj bi pa ti Jožek rad dobil?“

„Jaz bi pa rad dobil nov kravatec.“

Opat seže po listnico in reče: „Ná, ti Tonček, to imaš 5 gld., pa si naroči „Zvon“ z Dunaja, Trstenjakovo „Zoro“ uže itak imaš, za pošto ti bom še posebe dal in Konversations-Lexikon boš tudi dobil“.

„Kaj pa misliš ti, Tonček, — nadaljuje opat — koliko bi veljal en lep ovratnik, tak, ki ima barve božjega stolca na sebi?“

„Za 70 krajcarjev se dobi lep pisan ovratnik“, odgovori Tonček.

„Tu imaš ti, Jožek, 70 krajcarjev za ovratnik, le kupi si lepega, ga boš nosil ob nedeljah, kadar boš cilinder pokrtil in kadar boš sam hočil po mestu, a ne z menoj.“

V kuhinji opatijskeje je prakticirala še mlada deklica in asistirala je jungfer kuharici pri kominu; s Tončkom in Jožkom nij imela sicer nič zapovedati ali si je ipak bila enkrat nekaj zmislila, kaj bo naredila Tončku, ki je večkrat po večerji zginil na ulice celjskega mesta. Ko je tedaj zopet enkrat Tonček, prilastivši si ključ opatijskih vrat, odšel na sprehod ob desetej uri, je ona pozvala Janeza in Janez je velik kamen prinesel pred hišna vrata na notranjej strani.

Ko pride Tonček, odklene vrata, ali jih ne more odpreti. Jožek bi bil v enakem slu-

čaju prek vrat prišel v dvorišče, Tonček je pa šel na trg pred apoteko in si je najel dva fakina, da mu pomagata odriniti kamen izza vrat. — Mej potem se pogajajo glede plačila; Tonček je imel samo dve šestici pri sebi, pa je rekel, da bo dal vsakemu 10 krajcarjev. Če nij težek kamen, sta rekla služnika, ga bova odrinila za 20 krajcarjev, če je pa velik, tedaj dobi vsak 20 krajcarjev.

Poskuša poriniti jeden, poskuša drugi, pa le ne gre; poskušata oba naenkrat, kamen se ne gane. Pride še en služnik in gleda, kaj delata dva njegova tovariša. — „Pojdi no sem, ti, in pomagaj nama vrata odpreti, dobiš od tega-le gospoda 10 krajcarjev.“ Zdaj pristopi še tretji: ho — ruk! kamen se odmakne, vrata se odpro.

Tonček, poznavajoč žalosten stan svojih financij, hitro smukne črez odprta vrata v dvorišče, zapahne vrata, jih zaklene od znotraj za soboj in otide spat.

(Dalje prih.)

zoper premajheno kaznen se pa toliko ustreže, da se kazni od 10 gld. na 25 gld. poviša.

Zagovornik dr. Zarnik naznanil, da bode ta slučaj za varovanje postave naznanil generalnemu prokuratorju.

Domače stvari.

— (Odbor za slovensko nemški slovar) Volfv ima vsako soboto svoj shod in je delo za pripravo rokopisa razdelil med soboj. Treba je, kakor smo slišali, še novejšo slovensko knjigo in časopise leksikalno ekscerpirati. Do leta 1873 je namreč ranjki Caf vse, kar je bilo slovenski izdanega, ekscerpiral z marljivostjo in vestnostjo, kakor je je zmožen le za idejo navdušen človek, kakoršen je Caf bil, ki je vso svojo moško dobo v tem delu preživel. Po njegovej smrti pa nij nihče nadaljeval v zbiranju in je torej treba material dopolniti. In tu je še prilično mnogo dela, morda za jedno leto. Potlej bode še le o končnem uredovanju mogel govoriti. Da se je le enkrat spet začelo delati!

— (Shod zaradi ljubljanske podkopske in živino-zdravniške šole.) Predvčeranjem je bil na vabilo deželne vlade shod zvedencev in poklicancev zaradi tukajšnje podkopske in živinozdravniške šole. Udeležili so se ga g. dež. predsednik Winkler, kot zastopnik vlade, baron Wurzbach, kot predsednik kmetijske družbe, dr. Janez Bleiweis, kot vodja te šole, d. Vošnjak, kot dež. odbornik, dr. Schindler, kot deželni živino-zdravnik, g. Perdan in Seunig kot izvedenca pri konjih, in en vojašk živinozdravnik. Skleneno je bilo, da ta šola še na dalje ostane, kakor je, ker je potrebna. Pomnoži se za jednega učnega asistenta in vodi se dá remuneracija. Dr. Bleiweis, kateri je 30 let zastoj učil na tej šoli, za svojo osobo tudi zdaj remuneracije ne sprejme, torej velja sklep le za njegovega naslednika. Dalje je ta enketa sklenila vlado naprositi, naj ustanovi v Ljubljani popolno šolo za živino-zdravniške s slovenskim učnim jezikom, ker je za vse južne kraje, z Dalmacijo in Bosno, gotovo treba posebne take šole, tembolj, ker je dozdej samo na Dunaji jedna nemška.

— (Glavni raport.) Denes 4. novembra dopoldne ob devetih imajo rezervni oficirji tu v Ljubljani takozvani glavni raport.

— (Groba Preširnov in Jenkov) sta bila na Vseh Svetih dan, kakor se nam iz Kranja poroča, lepo razsvitljena in z venci okrašena, za kar gre hvala Kranjskim rodoljubom. Tudi iz Ljubljane je bil od pesnikovih čestilcev došel krasen lavorjev venec, ki je bil na Preširnov grob položen.

— (Iz Trsta) se nam piše, da je tam dné 1. novembra umrl znani slovanski rodoljub, trgovec Pleše, mnogoletni odbornik tržaške čitalnice in podpornik vsega slovenskega. Bodi mu zemljica lahka!

— (Mrtvega berača) Jožefa Polisko iz Ljubljane so našli včeraj zjutraj na Dunajske cesti pred hlevom št. 11. Napil se je predsinočjem preveč žganja ter nij mogel domov najti in je na cesti obležal in umrl.

— (Samoumor.) V Mariboru sta se zadnji petek v parku Franc-Josipove kasarne ustrelila dva korporala polka 27. kralj Belgijski.

Razne vesti.

* (Svečano sv. mašo) je dné 1. novembra bral v Zagrebu kanonik dr. Rački po povodu enciklike papeževe v slavo slovenskih apostolov Cirila in Metoda. Pri tej maši so bili hrvatski dostojanstveniki: ban Pejačević, župan Mrazović, profesorji vseučilišča itd. Propoved (pridigo) je imel poslanec Beruta.

* (Ladija razbila se.) Nemška ladija „Mathilda“ se je na poti od Lagosa pri Andressellu razbila. Izmej 13 pomorščakov rešil se je jeden sam.

* (Zoper jude.) Uže odločno nemško liberalna mesta kakor Wiener-Neustadt se postavljajo zoper jude. V zadnji seji občinskega odbora tega mesta je večina odbila prošnjo necega trgovca, da bi se sprejel v občinsko zvezo, z motivacijo, da je dotičnik jud.

* (Zoper pijanstvo.) Knez Bismark je ukazal tajniku v državnem justičnem uradu, naj izdela osnovo postave zoper pijanstvo.

Javna zahvala.

„Slovenija“ na Dunaji, v svesti si svojega visocega namena, osnovala je v tekočem letu knjižnico, da bi širila in pospeševala omiko in izobraženost svojih članov. Kakor je vedno začetek težak, imela je tudi ta lepa misel mnogo zaprek ter težko bi se bila uresničila, ko bi nas ne bili dejansko podpirali iskreni, blagi rodoljubi. Dobili smo od raznih krajev

lepo število knjig, da smemo uže gledati z mirnim očesom v knjižnice bodočnost, prepričani, da ima še vedno naše društvo iskrene prijatelje, ki se zanj zanimajo in je radi ne le z besedo, nego tudi dejansko podpirajo. Odbor „Slovenije“ na Dunaji šteje si v prijetno dolžnost, izreči vsem gospodom za dobrotljivo podeljene knjige toplo, presrečno zahvalo.

Na Dunaji, dné 1. novembra 1880.

Zavadlal m. p.,
predsednik.

Madon m. p.,
arhivar.

Umrl so v Ljubljani:

26. oktobra: Ludmila Köhler, 2 leti, za difteritis. — Franc Vrhovšek, dninarjev sin, 4 3/4 leta, na poljanske cesti št. 18.

27. oktobra: Pavel Medič, mežnarjev sin, 3 leta, na dunajske cesti št. 32. — Ana Coloreto, zdravnik in mestnega fizika vdova, 72 let, stari trg št. 28, za pljučno tuberkulozo.

29. oktobra: Jožef Valenčič, kajzarjev sin, 2 leti, Illova št. 34, za jetiko. — Štefan Lahajnar, hišni posestnik, 71 let, v rožnih ulicah št. 7.

30. oktobra: Jožef Fink, gostič, 60 let, sv. Petra cesta št. 48. — Jožef pl. vitez Hillmayr, kanonik, 81 l., pred škofijo št. 13, za marasmom.

V deželni bolnici:

24. oktobra: Marija Peterca, delavka v fabriki, 45 let.

26. oktobra: Janez Revec, hišni gospodar, 60 let, za pljučno tuberkulozo.

Tržne cene

v Ljubljani 3. novembra t. l.

Pšenica hektoliter 9 gld. 59 kr. — rež 6 gld. 66 kr.; — ječmen 4 gld. 55 kr.; — oves 2 gld. 92 kr.; — ajda 6 gld. 17 kr.; — pros 5 gld. 04 kr.; — koruza 6 gld. 34 kr.; — krompir 100 kilogramov 2 gld. 50 kr.; — fižol hektoliter 8 gld. — kr.; masla kilogram — gld. 90 kr.; mast — gld. 76 kr.; — špeh frišen — gld. 70 kr.; špeh povojan — gld. 74 kr.; — jajce po 2 1/2 kr.; — mleka liter 8 kr.; — govednine kilogram 56 kr.; — teletina 58 kr.; — svinjsko meso 52 kr.; — sena 100 kilogramov 2 gld. 40 kr.; — slame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. 20 kr.; — mehka 4 gld. 50 kr.

Dunajska borza 3. novembra.

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih . . .	71 gld. 90	kr.
Enotni drž. dolg v srebru . . .	73	05
Zlata rente . . .	87	—
1860 drž. posojilo . . .	130	25
Akcije narodne banke . . .	816	—
Kreditne akcije . . .	279	25
London . . .	117	25
Srebro . . .	—	—
Napol. . .	9	35 1/2
C. kr. cekini . . .	5	58
Državne marke . . .	57	85

V „Narodne tiskarni“ v Ljubljani je izšlo in se dobiva:

Trije javni govori.

Govorili prof. Fr. Šuklje, Iv. Tavčar in prof. Fr. Wiesthaler v Ljubljanski čitalnici.
8° 9 pol. Cena 30 kr.

Tuji.

3. novembra:

Pri Slovci: Vathausky iz Dunaja. — Sailer iz Grada. — Ungrinčič iz Dunaja. — Grof Lichtenberg, baron Roschitz iz Dolenjskega. — Seidel iz Kočevja.

Pri Malici: Macorato iz Trsta. — Hubacher iz Francoskega.

Gumi-bonbon,

boljši, nego vsak drug, kolikor se ga okolo prodaja,

rabi z najboljšim vspehom

zoper kašelj, hripavost in
katarno stanje organov, s
katerimi se sope.

V škatlicah po 10 kr.

prodaje (490—5)

GABRIEL PICCOLI,

lekar „k angelu“,

na dunajske cesti v Ljubljani.

Lekar J. Nussbaumer-jevo

! zdravstveno vino !

Kitajsko-železno-malaga-vino

najzanesljivejše in neoporekljivo zdravilo, da se

➡ kri nareja in čisti ➡

ter najhitreje odpravi:

pomanjkanje krvi, bledico, bolezen v želodci, bolezni spolskih organov, osobito moževsko slabost in neplodnost.

!! Bolezni v jabolku, goltanci in pljučah !!

! Kitajsko Malaga-vino !

imejoč v sebi čistega kinina samo tako, kakor se prilega truplo, izvrstno krepilo za otroke in žene po hudej bolezni.

Profesor in zdravstveni svetovalec g. dr. Thaler na porodišnici v Linu o tem fabrikatu tako-le govori:

Potrjujem, da sem v Kitajsko-železno-Malaga-vinu lekarja J. Nussbaumerja v Celovci dobil izvrstno in lahko prebavljivo zdravilo, katero smem vrlo priporočati.

Prof. dr. J. B. Thaler.

Radostno potrjuje podpisani, da je Kitajsko-železno-Malaga-vino lekarja Nussbaumerja v Celovci preprano izvrstno dobro in vplivnosti ter v svoji lastnosti množitelj krvi in pospešujoč prebavljenje mnogo prekosi vse druge železne preparate.

(515—4)

Dr. L. Winternitz.

Zalogo za Kranjsko ima lekar G. Piccoli v Ljubljani.